

BIKACSÖKKEL A MAGYAR NYELVÉRT

LV. évfolyam 14. szám, 2011. április 8.

Tökéletesen egyetértek Cseresnyési Lászlóval ([Anyanyelvünk démonjai](#), 2011/12., márc. 25.) abban, hogy nincs értelme az alaptörvényben rögzíteni a magyar nyelv „védelmét”. Ez negatívan különböztetné meg a Magyarországon beszélt kisebbségi nyelveket, és nem járna semmiféle pozitív következménnyel a magyar iskolások és felnőttek nyelvhasználatára, szövegértési és szövegalkotási képességére sem.

Élet és Irodalom

Aggasztóbb viszont továbbgondolni azt, amit Cseresnyési így fogalmaz meg: „...a dolog úgy fest, mintha a nyelvünket az alkotmányba gondolat hívei a haza és a nyelv ügyét szívükön viselő, rendes magyar emberek, a gondolat ellenzői pedig idegenszívűek lennének”. Ha a magyar nyelv védelmére maga az alkotmány szólítja fel a polgárokat, akkor beláthatatlan, hogy ki ragad fegyvert és ki ellen „nyelvédésanyánk” védelmében.

Nyelvművelésről mint szervezett, intézményhez kötött tevékenységről 1872 óta beszélünk. Ekkor, Budapest egyesülésének évében alapította a Magyar Tudományos Nyelvtudományi Bizottsága a *Magyar Nyelvőr* folyóiratot. Ez az orgánus Szarvas Gábor szerkesztői irányításával a nyelvművelő jellegű írások mellett szervezett tájnyelvi gyűjtéseket, és közölt régi magyar szövegeket is, tehát a nyelvtudomány szempontjából fontos munkát végzett.

Nyelvművelő tevékenységével azonban nem mindenki volt elégedett, erről tanúskodik a *Polgári Iskola* című lap *A Nyelvőr parasztjainak* címzett nyílt levele. Ebben az i. i. betűjeles szerző először a magyar nemzet sorsán búsong, amely mindig valamilyen „pusztító elem” hatásának volt kitéve. A cikk megírásának idején „semita-járást ére meg nyelved”. A *Nyelvőr* szerzői „nagyon felfúván magukat, azt hívék, hogy olyan bölcsek, mint bibliás Salamon és elkezdék nyelvünket körülmetélni”. De a nyelv igazi védelmezői ezt nem fogják hagyni: „járni fogja a fustély, valahányszor a Nyelvőr a bölcsesség álorcájának alatta bolondot mond (...) éreztetni fogjuk vele a józanság kemény bikacsökjét”. Ha a szerkesztőség még ettől sem tér jó útra, a névtelen cikkíró a kivándorlást ajánlja: „egy neki való jobb hazába”.

Az egyesek megítélése szerint helytelen, magyartalan nyelvhasználatról az illető hitvány erkölcsöire, a nemzet iránti elkötelezettség hiányára, idegenszívűségére való következtetést Lanstyák István „moralizmus”-nak nevezi. Ennek nevében lépett fel 1932-től kezdve a *Magyarosan* címmel havonta megjelenő folyóirat. Ennek beköszöntő cikkében Négyesy akadémikus és Nagy J. Béla így szól olvasóihoz: „Veszélyben a magyar nyelv! Veszélyben van épsége, szépsége, eredeti zamatja! Idegen szók árja tódul be napról napra. Idegen szók tarkítják a köznapi nyelvet, a társaság, az országgyűlés, a sajtó, a tudomány, a kereskedelem, az ipar, a művészet, a sport nyelvét. Miattuk pang a nyelv természetes tenyészet, pusztul eredeti szókincse (...) Mit akarunk? Akarjuk nyelvünk védelmét, az idegenszerűségek visszaszorítását, a fattyúhajtások irtását, a beszéd- és írásmód ízléses tisztaságát. Mentsük meg a magyar nyelvet! Mozdítsuk elő eredeti virágzását!”

A magyar nyelv állapota, jövője iránti aggodást és az erkölcsöt azonosnak tekintő moralizmus legfrappánsabb megfogalmazása Gárdonyi Gézától származik: „Minden nemzetnek főkincse a

nyelve. Bármit elveszthet, visszaszerezhet, de ha a nyelvét elveszti, Isten se adja vissza. Aki a jó magyar szót elhagyja az idegenért, akinek a korcs magyar szó nem fáj, hazaáruló!" (*Magyarul így!* 1938. 5.)

Szarvas azzal indokolta meg az őket leparasztzó, lezsidózó cikk teljes szövegének közlését a *Magyar Nyelvőr*-ben, hogy dokumentálja: 1881-ben tértek át a nyelvvédők „a kurjantásokról a »fustély, bikacsők« argumentumaira". Ennek pontosan százharminc esztendeje. Ha a magyar nyelv védelme bekerül az alkotmányba, ezt attól kezdve akár az alkotmányra való hivatkozással is megtehetik.

[Huszár Ágnes](#)

 [nyomtatás](#)